

Pavel Říčan. *Cesta životem: Vývojová psychologie*

Portál, 2021. 4. doplněné vydání. 400 stran.

Do rukou čtenáře se dostává 4., nově doplněné vydání knihy *Cesta životem*. Slovy autora, profesora psychologie Pavla Říčana, je pojednáním „od laika a pro laiky“ – učebnicí vývojové psychologie pro odborníky a zároveň průvodcem pro každého, kdo je fascinovaný komplexností a bohatostí lidského života od početí po smrt, od nejranějšího dětství až po stáří, „pro čtenáře, kteří žijí svůj jediný život, v němž se každý den může stát nezopakovatelnou příležitostí nebo neznámou nástrahou“. Kniha byla poprvé vydána v roce 2004. Od prvního vydání před více než 17 lety prošla svoji vlastní symbolickou cestou zrání a vývoje, když byla průběžně doplňována o nově se vynořující poznatky týkající se lidského vývoje. *Cesta životem* je intimním osobním svědectvím jednoho z předních českých odborníků, který pedagogické činnosti, výzkumu a klinické praxi na poli psychologie zasvětil celou svoji profesní kariéru.

První kapitola uvádí čtenáře do problematiky ontogeneze a jejích zákonitostí. Profesor Říčan zde poutavým způsobem přibližuje vývoj coby děj nelineární – současně kontinuální i diskontinuální, založený na zrání a učení, s obdobími růstu, diferenciací a integrace fyzických i psychických funkcí, ale i dílčími regresy, útlumy a involucí. Tyto faktory se působivě prolínají v neustálém ustanovování a narušování rovnováhy a vytváří tak pestrobarevnou a vždy vysoce individuální mozaiku lidského života. Ve své argumentaci se autor odvolává na přední teoretiky vývojové psychologie a psychologie osobnosti – Erika Eriksona a Carla Rogerse. Důraz je kladen na fakt, že vývoj je ve své biopsychosociální komplexitě veskrze konfliktně-dynamický, organizovaný okolo senzitivních vývojových period a hluboce lidské potřeby neustálé sebeaktualizace.

Následujících 12 kapitol sleduje dílčí etapy lidského vývoje od prenatálního období po stáří. Velkou předností knihy je čtivost a srozumitelnost, s jakou autor ve stručnosti sleduje linku nejzásadnějších biologických, psychologických a sociálních momentů jednotlivých vývojových fází. Knihou rezonuje autorovo jednoznačné stanovisko a přesvědčení – vývoj osobnosti člověka probíhá od prvního do posledního dne jeho života, přičemž každý takový den je úskalím i příležitostí duševního růstu.

Cesta životem je symbolicky zakončena kapitolou o smrti a umírání. S citlivostí seznamuje čtenáře s existenciálními tématy, která závěrečnou fázi života doprovází – spiritualitou, odpovědností a hledáním pocitu smysluplnosti v životě, za kterým se umírající ohlíží. Prostor věnuje i procesu truchlení pozůstalých.

Říčanova kniha je „životní příručkou“ – slovníkem základních pojmů vývojové psychologie pro profesionály pracující s lidmi, ale i průvodcem pro kohokoliv, kdo by se rád o cestě životem – svým a druhých – dozvěděl více.

Mgr. Tadeáš Janda

Psychiatrická klinika

1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze

E-mail: tadeasjanda97@gmail.com